

Dünyada Kar Turizmi ve Türkiye

Cengiz Yücel, TÜRSAB AR-GE Departmanı, Aralık 2005

Türkiye’de kar turizmi merkezlerinin sayısı ve kapasitesi hızla artmasına rağmen dünya çapında rekabet edebilecek düzeyde kar turizmi resortlarına henüz sahip değiliz. Bu turizm türüne hitap eden yatak kapasitemiz on yıl önce 4 bin kadarken bugün bu rakam 10 bine yaklaşmış bulunuyor. Konaklama imkanı sunan kar turizmi merkezlerinin sayısı da aynı dönem içinde 2’den 19’a ulaşmış durumda.

Avusturya, Fransa, İsviçre, İtalya ve Andorra gibi Avrupa’nın başarılı kar resortlarına sahip ülkelerinin yanısıra son yıllarda Romanya ve Bulgaristan da iddialı yatırımlarla uluslararası pazarlarda rekabet güçlerini artırıyor. Türkiye ise bu alandaki potansiyelini değerlendirmekte gecikiyor. Kar merkezlerimiz bu ülkelerin kar merkezleriyle karşılaştırıldığında teknik olanaklar, aktivite ve fasilite çeşitliliği bakımından çok gerilerde kalıyor.

Nasıl bir Pazar

Dünyada kar sporu yapılabilen resort sayısı yaklaşık 6000 civarında ve 64 milyon amatör ve profesyonel kayak sporcusu bulunuyor. Bu sporcuların 32 milyonu da Avrupa’da yaşıyor.

Dünyanın en büyük kar turizmi pazarlarından biri olan İngiltere’de 2003/2004 kış sezonunda kar sporu amacıyla yapılan seyahat sayısı 1 milyon 205 bine ulaşmıştı. Bu kayakseverlerin seyahatlerinin yüzde 80’i tur operatörleri tarafından organize ediliyor. Aynı ülkede yapılan araştırmalar bu spora meraklı seyahatçilerin yüzde 12’sinin seyahat organizasyonlarında kişiye özel seyahat paketleri talep ettiklerini ortaya koyuyor. Aynı araştırmalar yüzde 57’si erkek olan İngiliz kar turizmi severlerin seyahat rezervasyonlarında telefonu yüzde 36, uzman acenteleri yüzde 22 ve on-line rezervasyonları da yüzde 8 oranında kullandıklarını ortaya koyuyor. İngilizler kar resortlarına yaptıkları seyahatlerinde ortalama 1143 ABD doları harcama yapıyorlar ve toplam 1,4 milyar dolar harcıyorlar.

Rusya Federasyonu uluslararası kar turizmi pastasında önemli bir yer işgal etmeye başlayan diğer bir büyük pazar. Bunda kayak sporunun Rusya çapında en sevilen spor dalı olmasının büyük etkisi bulunuyor. Ne de olsa, Rus sporcular son elli yıl içinde düzenlenen 18 dünya şampiyonasında ve 13 olimpiyat oyununda bu daldaki altın madalyaların 3’te birini ülkelerine kazandırmışlar.

Ski Track of Russia Cross Country yarışları Rusya’da kayak sporunun sevilmesini sağlayan önemli bir organizasyon. 13 Şubat 2005 tarihinde yapılan son yarışlara 300 bin kişi katılmıştı. Bu yarış, kendi dalında Avrupa’nın en büyük yarış organizasyonu ünvanına da sahip. Dolayısıyla da, bu pazarda kendisini göstermek isteyen kar destinasyonlarına da önemli tanıtım fırsatları yaratıyor.

Rus kayakseverlerin rağbet ettikleri bir web sitesi olan (2004/2005 kar sezonunda 450 bin site ziyaretçisi olmuş) www.ski.ru’da yer alan bilgilere göre ülkede amatörler de dahil olmak üzere bir milyon civarında Alp disiplini kayak ve snowboard sporu yapan insan var. Aynı kaynakta, Rusya’nın başlıca kar resortları olan Kafkaslar, Urallar ve St. Petersburg’daki merkezlerde teknik donanım ve konaklama imkanları düşük standartlarda olduğu için Rus kar sporcularının yüzde 40’ının bu sporu icra etmek için yurtdışına çıktığı

belirtiliyor. Yine bu web sitesinde yer alan habere göre Rus kar turizmi pazarının son beş yıllık veriler incelendiğinde her yıl yüzde 20 oranında büyüdüğü belirtiliyor.

Yurtdışına çıkan ABD'li seyahatçilerin yüzde 2'si seyahatlerinde en az bir defa kar sporu aktivitesine katılıyor. Bu oran her yıl 500 bin civarında ABD'linin yurtdışındaki bir kar resortuna gittiğini gösteriyor.

Almanlar kar turizmi söz konusu olduğunda çoğunlukla karın garantili olduğu Avrupa'nın en yüksek bölgelerine sahip Avusturya ya da İsviçre'yi tercih ediyorlar. Almanya, bu ülkelerin sınırlarına yakın bölgedeki Bavaria Alpleri'nde de oldukça gelişmiş ve tatmin edici kar resortlarına sahip. 117 kilometre uzunluğundaki pistleriyle Almanya'nın önde gelen kar resortu olan Garmisch-Partenkirchen de bu bölgede bulunuyor. Garmisch-Partenkirchen, aynı zamanda SPA olanaklarıyla da ünlü.

Yeri gelmişken, Alman kar turizmi pazarında etkili bir tanıtım yapmak için Garmisch-Partenkirchen'de her yıl Aralık ayının sonunda Uluslararası Kış Sporları Haftalarının başladığını hatırlatmak isteriz. Bu organizasyonun 2005 sonunda başlayacak vesiyonu 40.'sı olacak ve 60'a yakın yarışma ve spor olayı bu haftalar boyunca izlenebilecek.

Yine Avusturya'nın Kitzbuehel'indeki geleneksel Downhill Dünya Kupası yarışları da dikkat çekici tanıtım fırsatlarının olduğu bir diğer organizasyon olarak dikkat çekiyor.

Fakat, dört yılda bir yapılan Kış Olimpiyatlarının bu spor adına dünyanın en büyük organizasyonu olduğunu söylemeye gerek yok. İtalya'nın Torino kenti 2006'da bu dev organizasyona ev sahipliği yapacak.

Gelişmiş bazı resortlar

Avrupa'da tur operatörlerinin kataloglarına giren 300'ün üzerinde kar resortu var. Bu turizm türünde uluslararası turist pazarlarında iddialı ülkeler arasındaki İsviçre 42, İtalya 46, Fransa 76, Avusturya 64 ve İsviçre 29 kar resortuna sahip. İspanya-Fransa sınırındaki Andorra da kar resortlarıyla ünlü bir ülke. Avrupa'nın ünlü kar resortları arasında başı çeken İsviçre-Zermatt'ta 116 tesiste 14 bin 800 yatak bulunuyor. 2001/2002 sezonunda konaklama tesislerinde 919 bini yabancılar tarafından olmak üzere 1 milyon 600 bin geceleme yapılan bu kar resortundaki 132 pistin toplam uzunluğu 200 kilometreyi aşıyor. ABD'nin önemli kar merkezlerinden biri olan Aspen'de 14 bine yakın yatak ve 76 adet pist bulunuyor. Fransa'daki Courchevel'de ise 102 pist, 32 bin turistik yatak ve 65 adet teleski/telesiyaj tesisi var. Heli-ski olanaklarından, suni kar pistlerine kadar müşterisine kar sporu adına her türlü imkanı sunan bu gelişmiş kar resortları düşük sezonlarda daha çok ziyaretçi çekmek için ürün gamlarını çeşitlendiriyorlar. Bu aktiviteler arasında fitness, kültürel aktiviteler, geniş kongre ve toplantı imkanlarının sunulması da bulunuyor. Bu resortların bazılarında hassas doğal dokunun bozulmaması için ulaştırmada yoğun biçimde raylı sistem kullanılıyor ve resortların bazı bölgelerine özel taşıtların girmesi engelleniyor.

20 km uzunluğundaki pisti, 2500 civarındaki yatak kapasitesi ve 15 civarındaki teleski/telesiyaj tesisleriyle Türkiye'nin en büyük kar resortu konumundaki Uludağ'ı bu resortlarla karşılaştırdığımızda bu alanda kat etmemiz gereken çok yol olduğu gerçeği ortaya çıkıyor.

Doğu Avrupa'da iddialı merkezler

Avrupa kar turizmi pazarında klasik destinasyonlar olan Orta ve Batı Avrupa destinasyonları dışında son yıllarda Doğu Avrupa ve Balkanlar'da da bu turizm türünde dikkat çekici gelişmeler oluyor. Bulgaristan'ın, Bansko, Pamporovo ve Borovets kar turizmi merkezleri kar turizminde uzman önemli tur operatörlerinin kataloglarına girmeyi başarmış durumda.

Romanya ve Bulgaristan'ın kar turizmi merkezleri özellikle de uygun fiyatlarıyla Avrupalı kar taticilerini cezbediyor. Örneğin, Avusturya'nın ünlü kar merkezlerinden Ski Zillertal 3000'de, ya da İsviçre'nin Films'inde gerekli ekipman kiralari ve kayak dersleriyle birlikte kişi başı 2300 Euro'ya mal olan 6 gecelik bir kar tatili, Romanya'nın Poiana Brasov'unda ekstralarla birlikte sadece 600-700 Euro civarında. Transilvanya'nın Karpat dağlarındaki Poiana Brasov aynı zamanda Drakula'nın evi olarak ta bilinen Bran Castle'a da çok yakın. Civarında ayrıca değerli termal turizm merkezleri de olan bu kar merkezi her yıl 3500 civarında İngiliz kayakseveri ağırlıyor. Romanya'nın en büyük turizm projesi de Transilvanya'nın bu bölgesinde gerçekleştirilecek. Drakula adını alacak bir temalı park projesi kar turizmi resortları için de önemli potansiyel yaratacak.

2004 yılı itibarıyla 8000 yatağı bulunan Bulgaristan'ın en büyük kar resortu Bansko'da 2014 kış olimhummalı bir yatırım faaliyeti var. Bu merkezin yatak kapasitesinin 2006 yılında 18 bine ulaşması bekleniyor. Halen 38 otelde 5 bin 500 yatağa sahip Borovets'de ise devlet eliyle yapılacak 80 milyon dolar ve özel sektör eliyle yapılacak 200 milyon dolar tutarındaki yatırımlarla daha kaliteli bir alt ve üst yapı gelişimi planlanıyor. Bulgaristan'a kar turizmi için gelen yabancı ziyaretçiler içinde İngilizler ve Yunanlılar ağırlıkta. Ancak, son yıllarda İskandinavya'dan da gelenler oluyor.

Çek Cumhuriyeti'nin Polonya sınırı yakınlarındaki kar resortu Spindleruv Mlyn ise 2005 yılında Dünya Alp Disiplini Şampiyonasına ev sahipliği yaptı. Doğal güzellikleriyle ünlü Bohemya bölgesindeki Dev Dağları üzerinde bulunan bu kar resortu her yıl 700 bin civarında kayak sever tarafından ziyaret ediliyor. Toplam 15 adet teleski ve telesiyej bulunan ve toplam 24 km uzunluğunda pistlere sahip bu merkezde yüzme havuzu, bowling salonları, gece kayak yapma imkanları bulunuyor. Alplerdeki rakiplerine kıyasla daha düşük rakımda olduğu için karsız sezon riski bulunan bu merkezde mevsimsel anormalliklere karşın pistler yapay karla kaplanıyor. Kar sporlarında hayli başarılı bir tarihe sahip Çek Cumhuriyeti'nde kar sporları ile ilgili kurslara katılım ilk ve orta dereceli okullarda zorunlu tutuluyor.

Türkiye'de durum

Türkiye'de son yıllarda pek çok yeni kar merkezi açıldı. Bunlar arasında Palandöken, Ilgaz, Erciyes ve Sarıkamış dikkat çekenler oldu. Palandöken'in ulusal pazardan önce başta Ruslar olmak üzere yabancı turistler tarafından ilgi görmesi tüm bu gelişmelerin en önemli odağını oluşturdu. Böylece, Doğu bölgelerimizde açılacak kar merkezlerinin başarılı olabileceği kanıtlanmış oldu.

Sadece on yıl içinde konaklama yapılabilen kar merkezlerinin sayısı 2'den 15'e yükseldi. 1990'ların ortalarında klasik kar resortlarımız olan Uludağ ve Kartalkaya'nın 3500 yatak kapasitesine hem bu merkezlerde hem de yeni açılan merkezlerde 6000 yeni yatak daha eklendi.

Bununla beraber, bugün konaklama imkanları sunabilen 15 kar merkezimizin en büyüğü bile uluslararası pazarlarda Türkiye'nin ciddi bir pay sahibi olmasına yetecek düzeyde değil. Uluslararası pazarlardan ciddi pay alabilecek merkezler oluşturabilmek için belli bölgelere odaklanmış en az bir kaç yüz milyon dolarlık yatırım planlarından söz etmemiz gerekiyor.

İTO'nun projesi

İşte tam bu noktada İstanbul Ticaret Odası'nın 2005 yılında gündeme getirdiği Türkiye'nin özellikle de Doğu Anadolu'nun kar turizmindeki potansiyelini harekete geçirecek projesi önem taşıyor. Projenin fizibilite raporu niteliğindeki Doğu Anadolu Turizm Odaklı Bölgesel Gelişme Projesi ve Kış Olimpiyatları Araştırması'nda bölgesel kalkınmanın asıl lokomotifleri olan turizmin alt sektörleri ve ürünleri olan sağlık, dağ, doğa sporları, nehir sporları, yayla

ve tarih-kültür turizmi ele alınıyor ve bölge ekonomisinin bu yolla canlandırılması, geliştirilmesi hedefleniyor.

Projenin en önemli sac ayaklarından birisi Kış Olimpiyatları'nın Erzurum, Kars ve Erzincan illerinden birinde ya da üçünde birden gerçekleştirilmesi. 1,5-2 milyar dolar civarında bir maliyet öngörülen proje gerçekleştirildiğinde hem bölge ekonomisine, hem de ülke ekonomisine büyük katkısı olabilecek bir kar-kış turizm yapılanması elde edilmiş olacak. Ayrıca, bu yapılanma Olimpiyatlar sayesinde yapılacak tanıtımla da uluslararası pazarlara da tanıtılmış olacak.

Cilo ve Sat dağları

Söz konusu Türkiye olunca bu dağlara ve potansiyel kar merkezlerine elbette pek çoğu eklenebilir. Ancak, Hakkari'nin kuzey batısındaki Karadağ, orta kesimindeki Cilo Buzul Dağları ve Güneyindeki Sat Dağları'nın kar turizmi ve dağcılık sporları için ideal kaynaklara sahip olduğu pek çok uzman tarafından dile getiriliyor. Bu dağlarda bulunan krater (Buzul gölleri) gölleri de ayrı birer turistik cazibe unsurudur.

Ünlü dağcılarımızdan AKUT Kurucusu Dr. Feridun Çelikmen'in TÜRSAB Dergisine verdiği şu demeç bu bakımdan dikkat çekicidir: "...En güzel dağlarımız Hakkari'deki Cilo ve Sat dağlarıdır. Bu dağlar, yüksek zirveleri ve buzul gölleri ile dağcılar açısından Alplerden çok daha dikkat çekicidir. Bu bölgede hem dağcılık hem de kar turizmi açısından en az beş tane Zermatt (İsviçre) olduğunu söyleyebilirim. Burada yılın sekiz ayı kar olması da cabasıdır. Bölgenin güvenlik sorunları nedeniyle turizme açılmaması biz dağcılar için acı verici. İnşallah bir gün açılır. Burada bir kar merkezi açılrsa dış pazarlarda büyük rağbet görecektir ve böyle bir merkez sadece bölge ekonomisine değil ülke ekonomisine de büyük katkı sağlayacaktır...">>

Türkiyenin kar turizmi merkezleri		
Kayak Merkezi	mevcut yatak	Mekanik tesis
Bursa Uludağ	2574	7 teleski,8 telesiej,1 cablecar
Bolu Kartalkaya	1810	9 lift
Erzurum Palandöken	1450	5 teleski,2telesiej
Kayseri Erciyes	1147	4telesiej,2teleski
İzmit-Kartepe	800	1 teleski, 3 telesiej
Kars Cibıltepe	482	2 telesiej
Kastomonu Ilgaz	450	1 teleski, 1telesiej
Isparta Davraz	300	1 telesiej
Bolu Esentepe	155	6 adet teleski, 2 adet telesiej
Erzincan Bolkar	85	1 teleski
Bingöl Yolaçtı	50	1 teleski
Ağrı Bubi Dağı	40	1teleski
Bitlis Merkez	40	1 teleski
Gümüşhane Zigana	40	1 teleski, 1 babylift
Antalya Saklıkent	14	2 teleski
Ankara Elmadağ		1 teleski
İzmir Ödemiş-Bozdağ		3 telesiej
Elazığ-Hazarbaba		1 telesiej
TOPLAM	9437	